

Kšicová, Danuše

První encyklopedie o Podkarpatské Rusi

Opera Slavica. 2004, vol. 14, iss. 3, pp. 68-69

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117405>

Access Date: 16. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

sociálně realistickou prózu, zvláště je zdůrazněn vliv Johna Steinbecka. Samostatný rozbor je také věnován problematice kulturních rozdílů mezi anglosaskou a slovinskou společností a z toho plynoucím úskalím překladu.

Ve čtyřech příspěvcích píší jejich autoři o recipientech románové tvorby, tedy o čtenářích. Je v nich mj. uveden přehled nejoblíbenějších druhů románu v posledních pětadvaceti letech a analýza chápání literárního díla u školní mládeže. S posledním tématem souvisí i rozbor četby při výuce literatury na základních školách, jehož výsledkem je zjištění, že počáteční převaha fantastických povídek nad realistickými se v průběhu devítileté školní docházky mění v převahu realistické prózy.

Posledních několik článků si všímá styků románu, v širším pojetí prózy, s filozofií, historickou vědou nebo hudebním uměním – operou.

Přestože redaktoři v úvodu sborníku napsali, že dvě navrhovaná témata zůstala nevyužita (vztah románu a jiných médií a román z hlediska redaktorů kritických vydání), myslím si, že dvacátý první sborník *Obdobja* má, jak také redaktoři uvedli, charakter monografie a díky tomu může zájemcům o slovinskou literaturu podat souhrnný přehled mnoha různých přístupů k problematice slovinského románu.

Libor Doležal

První encyklopedie o Podkarpatské Rusi

Pop, I.: Enciklopedija Podkarpatskoj Rusi. Užhorod, Izdatel'stvo V. Padjaka 2001.

S určitým zpožděním se nám dostala do rukou první komplexní encyklopedie, věnovaná dějinám a kultuře země, jež v meziválečném období byla z podnětu jejích někdejších obyvatel žijících v USA připojena k Československu. S podporou této komunity, reprezentované Karpatsko-ruským etnologickým výzkumným centrem USA, vychází i daná publikace. Práce je psána rusky, neboť chce promlouvat ke všem slavistům. Vychází z řady prací encyklopedického charakteru od Rakouska-Uherska až po současnost, jež jsou kriticky hodnoceny v úvodu. Zde je také zřetelně formulován prorusínský postoj autora, jenž svou práci začal psát v Moskvě, pokračoval v ní v Užhorodě a dokončil ji v Chebu, kde v současné době žije.

Ivan Pop je fundovaný historik, doktor historických věd s širokým záběrem encyklopedického charakteru a schopný manager, jenž své vlastenecké zaujetí dovede zhodnotit prací, psanou s neobyčejným zaujetím a vyhraněným postojem. Kromě úvodní části se to projevilo zvláště v kapitole o etnografii Východních Karpat, kde upozorňuje na omyl většiny starších i novějších etnografů, kteří opomíjeli oblast tzv. „doliňanů“, obyvatel úrodné nížiny podél řeky Tisa, kde poměrně záhy zanikl patriarchální ráz, který se dosti dlouho zachoval v horských oblastech. (Zájem o architektonický styl horských oblastí karpatského regionu, zasahujícího přes Slovensko až na východní Moravu, se ostatně projevil i v díle Dušana Jurkoviče, jak to vyjadřuje jeho etnografický výzkum z počátku 20. století i vlastní architektonická praxe.) Tak se stalo, že se rusínští obyvatelé této lokality neodlišovali kromě jazyka ničím od svých maďarských, rumunských, německých či slovenských sousedů. Ivan Pop upozorňuje na to, že především v této oblasti, jejíž obyvatelé se liší od svých hor-

ských soukmenovců, tzv. „verchovinců“, jistou lexikální specifikou, je nejvíce archeologických nálezů, svědčících o dávném osídlení tohoto úrodného kraje, který se po pádu říše Velkomoravské stal od konce 11. století spolu s ostatní částí Podkarpatské oblasti součástí Uherského království a posléze Rakouského mocnářství. S tím souvisí i samostatný jazykový a kulturní vývoj této země, jež se vyvíjela ze odlišných podmínek než ostatní části Ukrajiny.

Vyostřený tón práce autora encyklopedie je za současného stavu věcí pochopitelný. Vždyť rusínští spisovatelé a básníci mohou své práce tisknout jen díky porozumění, které nacházejí na východním Slovensku, kde rovněž žije rusínská menšina. V Prešově také vychází základní lingvistická literatura včetně učebnic. Díky této iniciativě mohou být o produktivitě tohoto malého slovanského národa, jenž za současného stavu nemá na svém území ani základní školy, informováni alespoň účastníci mezinárodních slavistických kongresů, či jiných vědeckých setkání. Je podivuhodné, že takové rozsáhlé kompendium, jako je *Encyklopedie Podkarpatské Rusi*, mohl napsat jediný autor, i když s pomocí přátel a kolegů, kterým I. Pop vyjadřuje v publikaci svoje poděkování. Je ovšem pochopitelné, že řadu dílčích údajů, zvláště biografického charakteru, se autorovi zjistit nepodařilo. To bude zřejmě včetně dalších doplňků úkolem dalšího výzkumu, jehož projekt I. Pop naznačil ve svém vystoupení v Českém rozhlase.

Danuše Kšicová